

Stručni rad

JEZIK I SOCIJALNA INTEGRACIJA IMIGRANATA U ŠKOLI

Jasna Colnerič

Osnovna škola Ferda Vesela Šentvid pri Stični, Slovenija

Sažetak

Početna nastava slovenskog jezika odvija se po načelima komunikacije odn. konceptualno-funkcionalni pristup. Učenici uče izražavati jezične funkcije, opće pojmove i specifične pojmove koji predstavljaju niz rječnika o relevantnim temama. Sve aktivnosti planiraju se prema potrebama, interesima, stilu učenja i sposobnostima učenika. Učitelj organizira rad na satu na način da učenici budu što aktivniji te da se uspostavi opuštena i poticajna atmosfera. Pri planiranju nastave uvijek se vodi računa o maternjem jeziku učenika i njihovom sociokulturnom podrijetlu, pokazuje se interes za učenike i pomaže im se da znanja i vještine koje posjeduju na prvom jeziku prenesu na novi jezik. Prošle školske godine sam prvi put koristila lutke i kartice s pričalicama jer sam imala učenicu koja je imala jako razvijenu maštu i voljela je čitati bajke.

Ključne riječi: učenje stranog jezika, planiranje nastave, učenje s lutkom, jezična i socijalna integracija useljenika

1. Uvod

Jezično-socijalna integracija djece imigranata u školi odnosi se na proces u kojem djeca koja su imigranti i govore drugim jezikom ili dolaze iz druge kulturne skupine postupno postaju dio školske zajednice i integriraju se u školski život i šire društvo. Ovaj proces uključuje nekoliko aspekata u rasponu od jezične prilagodbe do društvene uključenosti. Obrazovni sustav ima jednu od ključnih uloga u procesu integracije djece migranata u zemlji domaćinu, jer je škola, između ostalog, i mjesto gdje se odvija proces socijalizacije, a država može značajno pridonijeti uspješnijoj integraciji djece migranata u školski sustav odgovarajućim politikama i mjerama u području odgoja i obrazovanja te njihovu cjelovitu integraciju u novu sredinu. Dugogodišnje iskustvo u radu s imigrantima uvijek me iznova podsjeća koliko su ranjiva ciljna skupina s kojom se mi odgajatelji susrećemo djeca useljenika u osnovnoj školi, koja predstavlja prve kontakte imigranta u novoj, stranoj sredini, a ujedno osigurava njegovo uključivanje u obrazovni sustav.. Kako je dijete prihvaćeno u školi, kako se osjeća u razredu i općenito kakav odnos ima prema školi kasnije može utjecati na njegovo emocionalno stanje, uspjeh u školi i psihičko zdravlje. Važno mi je da smo toga svjesni i da mu maksimalno olakšamo taj put jezične i socijalne integracije i da se međusobno prihvaćamo.

2. Integracija u slovenski obrazovni sustav

Članak 10. Zakona o osnovnoj školi navodi da djeca migranti imaju pristup obveznom osnovnom obrazovanju pod istim uvjetima kao i državljani Slovenije. [4] Dva temeljna cilja odgoja i obrazovanja su osiguranje optimalnog razvoja pojedinca bez obzira na spol, socijalno i kulturno podrijetlo, vjeru, rasnu, etničku i nacionalnu pripadnost te tjelesnu i psihičku konstituciju ili invaliditet te odgoj za međusobnu toleranciju, razvijanje svijest o ravnopravnosti spolova, poštivanje različitosti i suradnja s drugima, poštivanje dječjih i ljudskih prava i temeljnih sloboda, razvijanje jednakih mogućnosti za oba spola, a time i razvijanje sposobnosti za život u demokratskom društvu. [4]

2.1. Proces socijalizacije

Proces socijalizacije je raznolik, u kojem pojedinac uči upoznati svoju socijalnu okolinu, razumjeti zahtjeve okoline i na njih primjereno (poželjno) odgovoriti. U tom procesu pojedinac usvaja norme i pravila koja vrijede u njegovom društvu i kulturi te ih internalizira. Ta pravila postupno postaju dio njegove osobnosti ili njegov osobni 'moralni kodeks'. Proces se odvija pod utjecajem drugih osoba i pod utjecajem društvenih institucija, npr. škole. One usmjeravaju moralni, karakterni i razvoj ličnosti pojedinca te ga odgajaju i obrazuju. Ovdje je potrebno naglasiti da se pripadnici, djeca drugih skupina, moraju dva puta družiti, prvo u vlastitoj, a zatim u dominantnoj sredini, u mjeri u kojoj je ona drugačija od njihove primarne. Pritom ne smijemo zanemariti ključno pitanje na kojoj razini sekundarne socijalizacije integracija u većinsko društvo postaje asimilacija. Uz integraciju u društvo, proces socijalizacije u kojem pojedinac stječe društvene vrijednosti, norme, pravila, očekivanja i uloge, za normalan razvoj pojedinca važan je i proces individualizacije. To je proces u kojem se razvija osobnost pojedinca, njegove temeljne osobine, njegovi interesi, volja, emocije, mentalitet, karakter te njegova znanja i vještine. Tako pojedinac, dijelom pod utjecajem drugih, dijelom samoinicijativno, stvara predodžbu o tome što jest i što bi trebao biti. U ovom slučaju govorimo o stvaranju vlastitog identiteta pojedinca. [2]

2.2. Učionica kao prostor interkulturalne komunikacije

Školska kultura se definira kao skup dominantnih temeljnih uvjerenja i vrijednosti koji služe davanju smisla školskom okruženju i ponašanju u njemu, a očituje se u specifičnim normama, ritualima, navikama i drugim karakterističnim ponašanjima većine sudionika. Unutar ovog školskog konstrukta odvijaju se središnje pedagoške interakcije između učitelja i učenika, između učitelja i cijelog razreda te između učenika. U tom komunikacijskom trokutu odvijaju se društveni procesi koji su određeni ili osobnim karakteristikama sudionika ili institucionalnim karakteristikama školskog i društvenog sustava. Sadržaj, a time i vrstu interakcije u najvećoj mjeri određuje učitelj. Dakle, u učionici se interakcija odvija na formalnoj i neformalnoj razini. [2] Odgovarajuće početno opismenjavanje učenika iz jezično, kulturno i socijalno deprivilegiranih skupina treba biti uvjet za uspješnu integraciju u obrazovni sustav i cjelokupno daljnje školovanje i napredovanje. Nastavljaju da je usvajanje komunikativnog jezika i usvajanje ponašanja koje zahtijeva nastava i rad za školu temelj o kojem ovisi školski uspjeh. Pozornost na ovoj razini treba posvetiti prvenstveno onim učenicima kojima je službeni jezik nematerinji pri ulasku u školu. [2]

2.3. Početna nastava slovenskog kao drugog stranog jezika

Provedba početne nastave slovenskog jezika za učenike useljenike na osnovnoškolskoj razini obrazovanja znači implementaciju europskih smjernica i slovenskih pravnih temelja, kao i nastojanje da se učenicima useljenicima omogući lakša i brža integracija u slovenski sustav obrazovanja i osposobljavanja te u slovensko društvo i postići bolji akademski uspjeh odn pristup daljnjem obrazovanju. Dobro poznavanje jezika sredine odn učenje jezika i poznavanje društvene stvarnosti preduvjet su uspješnog školovanja i integracije svakog pojedinca u društvo. Početna nastava slovenskog kao drugog jezika namijenjena je učenicima useljenicima kojima slovenski nije materinji jezik i koji još ne znaju slovenski, ali su uključeni u slovenski osnovnoškolski obrazovni sustav. Namijenjen je komunikaciji i omogućuje učenicima postupno i sustavno usvajanje slovenskog jezika te ravnomjerno razvijanje svih četiriju komunikacijskih aktivnosti koje su ključne za komunikaciju: slušanje, govor, čitanje i pisanje. [3]

Glavni cilj početne nastave slovenskog jezika je što prije osposobiti učenike imigrante za početnu komunikaciju na slovenskom jeziku - učenici imigranti su sposobni komunicirati na slovenskom jeziku u autentičnim situacijama, ali ujedno prilagođenim njihovim komunikacijskim sposobnostima. Tijekom nastave podjednako razvijaju sve četiri komunikacijske aktivnosti, a ujedno uče o funkciji jezika i komunikacijskih obrazaca te njihovoj uporabi u pisanoj i govornoj komunikaciji. [3]

Učiteljeva je zadaća omogućiti učeniku da što više razumije. Učenik neka sjedi u učionici što bliže njemu, tako da ga može dobro vidjeti i čuti. U svojim objašnjenjima treba koristiti mnogo različitih ilustracija, kao što su slike, animacije, video zapisi i sl. Učitelj također treba pomoći učeniku tako što će mu još jednom objasniti nerazumljive pojmove, dodatno objasniti gradivo i u hodu provjeriti razumije li ga učenik. Ako je moguće, učeniku treba dati priliku da pokaže svoje znanje iz materinjeg jezika. Za takvo dijete također je vrlo učinkovit rad u malim grupama kako bi mu kolege iz razreda mogli pomoći, u razredu mogu naći mentora učenika koji će mu pomoći s učenikom. Važno je da učitelj iskazuje

poštovanje prema takvom učeniku, prema njegovoj kulturi i jeziku, da uspostavlja pozitivan odnos s roditeljima i potiče njihovo aktivno praćenje učenikovog napredovanja u školi.

U školskoj 2022/2023 godini predavao sam djevojčici koja je u našu školu došla iz Bosne i Hercegovine. Sadržaje početne nastave slovenskog jezika za učenike doseljenike podijelila sam u tematske cjeline prilagođene njoj, jer se djevojčica prvi put uključivala u slovenski obrazovni sustav osnovne škole. Teme koje sam odabrala bile su usko povezane s njezinim jezikom i društvenim potrebama u početnoj komunikaciji u školi. Tako smo učili slovenski jezik upoznavajući se sa sljedećim temama: obitelj, brojevi, boje, oblici, svojstva, škola, lekcije, svakodnevni život, slobodno vrijeme, tijelo i zdravlje, dom, grad, priroda. Pritom sam koristio različite metode i oblike rada, a mnoge teme koje su sadržavale opće pojmove bile su međusobno povezane i u određenoj su se mjeri preklapale.

Vrlo često sam koristila metodu rada s lutkom [1] koju je učenica vrlo brzo zavoljela. S njom je odmah uspostavila odnos i tako se stvorila komunikacija između nas (prilikom davanja dodatnih uputa, bodrenja...). Učenica je vrlo brzo krenula i s individualnom improvizacijom, što je polako otvorilo njezine verbalne vještine i maštu na slovenskom jeziku. Satovi s lutkom postajali su prava dramska tvorevina. Sve što joj lutka govori shvaćala je ozbiljno, odgovorno, osjećala se opušteno, nestašno, zaigrano. Puno puta smo razgovarale preko lutke i tako sam je naučila da nauči abecedu i karte za pripovijedanje. Učenica je bila dobro prihvaćena u razredu, sudjelovala je u svim razrednim aktivnostima i školskim priredbama, gdje je igrala manje uloge, ali nije pravila nijednu jezičnu grešku.

Slika 1: Učenje z lutko

Djevojčica i ja smo učili 35 sati i često smo koristili druge tehnike učenja, ali vrlo rijetko frontalno. Moja glavna namjera je bila da kroz igru učimo jezik i tako su nam tekla sva predavanja. Polovicu vremena djevojčica je kroz različite pristupe učila jezične norme, a drugu polovicu koristili smo za slobodnu igru, gdje smo naučeno koristili u igrici ili je igrala sama, a ja sam njeno znanje provjeravao kao njen gost u posjetu njezino kraljevstvo. Djevojčica je voljela čitati knjige i imala je razvijenu maštu. Voljela je i sama posezati za kartama pripovjedača i slagati sve složenije jezične strukture i napete priče s novim riječima, koje je koristila sve gramatički ispravnije. Napredovala je u redovnoj nastavi i do kraja školske godine u potpunosti se jezično i socijalno integrirala u školsku zajednicu.

Slika 2: Uporaba razliĉnih pripomoĉkov uĉenja tuĉega jezika

Djevojka je ĉesto sa mnom zapoĉinjala dijalog na bosanskom, jer i sama govorim ovu grupu jezika. To sam joj uvijek ostavljala na kraju sata, jer smatram da je vaŹno da ima tu priliku, jer joj je to prvi jezik i dok se nije preselila u Sloveniju bio je osnovno i najjaĉe sredstvo komunikacije i stjecanja novih znanja, a za nju je bio i sredstvo identifikacije. To Źto je neko vrijeme mogla razgovarati sa mnom na svom materinjem jeziku bila je nagrada za nju, koje je bila svjesna i nije je oduzimala.

3. Zakljuĉak

Za uspješno uĉenje slovenskog jezika, ali i ukljuĉenost djeteta u nastavu, vaŹno je da svi uĉitelji (uĉiteljica slovenskog jezika, razrednik i profesori ostalih predmeta) rade usklaĉeno: naprave zajedniĉki plan jeziĉne podrŹke. za uĉenika, osigurati adekvatan jeziĉni input, pripremiti koordinirane jeziĉne aktivnosti za uĉenika u predmetima koje predaje, pratiti njegov jeziĉni napredak u slovenskom i sukladno tome aktivno ukljuĉiti uĉenika u nastavu, promatrajuĉi ono Źto uĉenik nije savladao i Źto jednostavno ne moŹe izraziti ispravno na slovenskom.

U prvoj godini Źkolovanja vaŹno mi je da socijalna integracija bude Źto uspješnija i da uĉenik dobije osjeĉaj da je prihvaĉen i poŹeljan u Źkolskoj zajednici. Kad dobije taj osjeĉaj sigurnosti, i sam se poĉinje sve viŹe otvarati i dobivati volju za uĉenjem viŹe, njegov tzv. ja unutarinja motivacija, koja je vrlo vaŹna u ovoj vrsti usvajanja znanja, kao Źto je uĉenje slovenskog kao drugog stranog jezika.

4. Popis literature

[1] Ivon, H. (2010). Dijete, odgojitelj i lutka. Zagreb: Golden marketing Tehnička knjiga.

[2] Makarovič, M. (2009). Šolanje v medkulturnem okolju Vega, Ljubljana.

[3] Učni načrt za začetni pouk slovenščine kot drugega tujega jezika. URL: https://centerslo.si/wp-content/uploads/2020/04/Za%C4%8Detni-pouk-sloven%C5%A1%C4%8Dine_1.-VIO_CSDTJ.pdf (28.2.2024.)

[4] Zakon o osnovni šoli. (2023). URL:

<http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO448> (28.2.2024.)